

SLAKTA EN HEMBYGDS- GÅRD

SLAKTA EN HEMBYGDSGÅRD

Titeln på det webinarium som Heimbygda tillsammans med Östersunds kommun höll våren 2023, var en lekfull uppmaning till att våga tänka tanken att bortse från allt det arv en förening förvaltar. Att gå tillbaka till rötterna och ställa sig frågan varför vår förening egentligen finns, för att på så vis få korn på vad som är det viktiga i verksamheten.

”Vi människor är kreativa, och har varit det genom historien, så låt oss utnyttja det och inspireras av det förflutna.”

Simon Jaktlund

SURFBUKTEN

Rena faktafrågor:

1. Hur länge har föreningen funnits?
2. Hur många medlemmar har föreningen ?
3. Förfogar man över fastigheter, mark, byggnader eller övrigt. Lista gärna
4. Hur ungefärlig är åldersfördelningen i föreningen?
5. Medelålder på styrelsen på ett ungefär?
6. Är styrelsen väldigt operativ eller har man många aktiva medlemmar när det kommer till underhåll, evenemang, årsmöten m.m. ?
7. Är det många andra hembygdsföreningar runt om eller hur ser det ut på kartan?
8. Hur många arrangemang har ni på ett år. Lista gärna stora som små.
9. Marknadsföring, är ni aktiva på facebook, instagram . Egen hemsida.
10. Har ni kontroll och koll på dom i 9:an? Dvs kan ni själva uppdatera, få ut budskap lätt

Mer visionära/diffusa frågor. Alla kanske ni inte har svar på men vi kan tänka på ihop och kan behöva diskuteras för svar men bra att tänka till runt. Vissa kanske inte är relevanta för er.

1. Är ni aktiva utanför föreningen/huset? Dvs i bygden på annat sätt?
2. Finns det nåt aktuellt problem/utmaning på er plats som hembygdsföreningen skulle kunna vara en del av en lösning? (saknas kontorsplatser, öppen förskola etc)
3. Samverkar ni med andra ? Vilkas i så fall?
4. Är ni inbjudande till övriga partners/samarbeten? Nyttjar andra era lokaler?
5. Har ni koll på vad för kunskap/kompetens det finns hos era medlemmar?
6. Hur ser ekonomin ut på en höft? Riktigt god, okej, tufft eller riktigt illa?
7. Vad kostar medlemskapet hos er?
8. Vilka styrkor och svagheter känner ni att ni har just nu?
9. Övriga problem, utmaningar eller drömmar och visioner ni kommer att tänka på ?
10. Har ni nånting rätt unikt eller som urskiljer er från mängden med tanke på kulturarvet/besöksanledning?
11. Hur skulle ni säga att statusen är just nu på följande.
Ni kan använda 1-10 där 1 är dålig och är 10 super.
 - a. Stämningen, energin och lusten i styrelsen
 - b. Stämningen, energin och lusten bland medlemmarna
 - c. Framtidstron
 - d. Idéer, visioner och nytänk

ÄR NI EN FÖRENING ELLER ETT KRAVFYLLT VÅFFELKAFÉ? ATT VÅGA BRYTA MED DET GAMLA.

Många föreningar har byggt upp en verksamhet som innebär stora krav på insatser i form av exempelvis bemanning. Ibland riskerar föreningens fokus att ätas upp i att lösa bemanning och öppettider, kanske helt i onödan. Att fika är ett fint sätt att samlas men det får inte vara på bekostnad av vad föreningens kärna är, för då övergår det till att snarare handla om en näringsverksamhet.

Här är det viktigt att stanna upp och ta sig tiden att utvärdera och att våga ställa sig de där lite utmanande frågorna. **Är vi där vi vill? Gör vi rätt saker?** Bör vi uppdatera stadgarna? Har vi tappat bort oss lite på vägen? **Vad skulle vi göra med all tid, pengar och engagemang om vi stängde våffelserveringen?** Vad skulle orkas med då? Vad skulle vi hitta på?

Om man kommer fram till att man faktiskt är på rätt väg, så är det viktigt och uppfriskande att stanna upp och konstatera detta för att sedan köra vidare med ny energi.

FÖRENINGENS ÅRSHJUL

Varför bränner så många föreningar ut all kraft på några intensiva sommarveckor och kanske en julmarknad eller liknande? Precis dom veckorna som det alltid händer massor och konkurrensen är stenhård? När dessutom alla ideellt arbetande också vill ha julfrid och sommarlov. Här är det viktigt att våga utmana det man "alltid gjort" och se om man kan hitta en mer hållbar lösning, samt se nya möjligheter.

Vi har ju en mörk höst när alla verkligen längtar efter saker att göra. **Varför inte då ha bio, teater, eldkafé, pannlamps-promenad etc?** Är ni en förening med byggnader som upplevs begränsande, så kom ihåg att ni är mer än dem! Byt byggnad, var ute, låna gym-pasalen. Ibland blir vi bekväma och har svårt att se andra lösningar men man kan vinna mycket på att tänka om och tänka nytt. Om vi vill!

SLAKTA EN HEMBYGDSGÅRD

Hur kan man tänka nytt och inte bli slav under alla krav kopplat till den fysiska platsen eller gamla traditioner? Alla måsten, elräkningar etc. får ofta ta överhand och bli fokus för hela verksamheten och **man tappar grundfokuset**: föreningens syfte, kulturarvet, gemenskapen etc.

Återigen behöver man ställa sig frågan: vad skulle vi göra om inte bygdegården / hembygdsgården / samlingsplatsen / de gamla traditionerna fanns? **Skulle vi ändå vilja ses och göra saker tillsammans eller handlar engagemanget framförallt om att förvalta en byggnad, en plats eller föreningens traditioner?**

Hur mycket inskränker de befintliga byggnader på möjliga idéer och visioner? **Historiskt har byggnaderna och platserna uppstått utifrån människors behov av gemenskap, av att kunna mötas.** Är det fortfarande det centrala i verksamheten och hur kan vi i så fall forma verksamheten kring detta snarare än att lösa elräkningen?

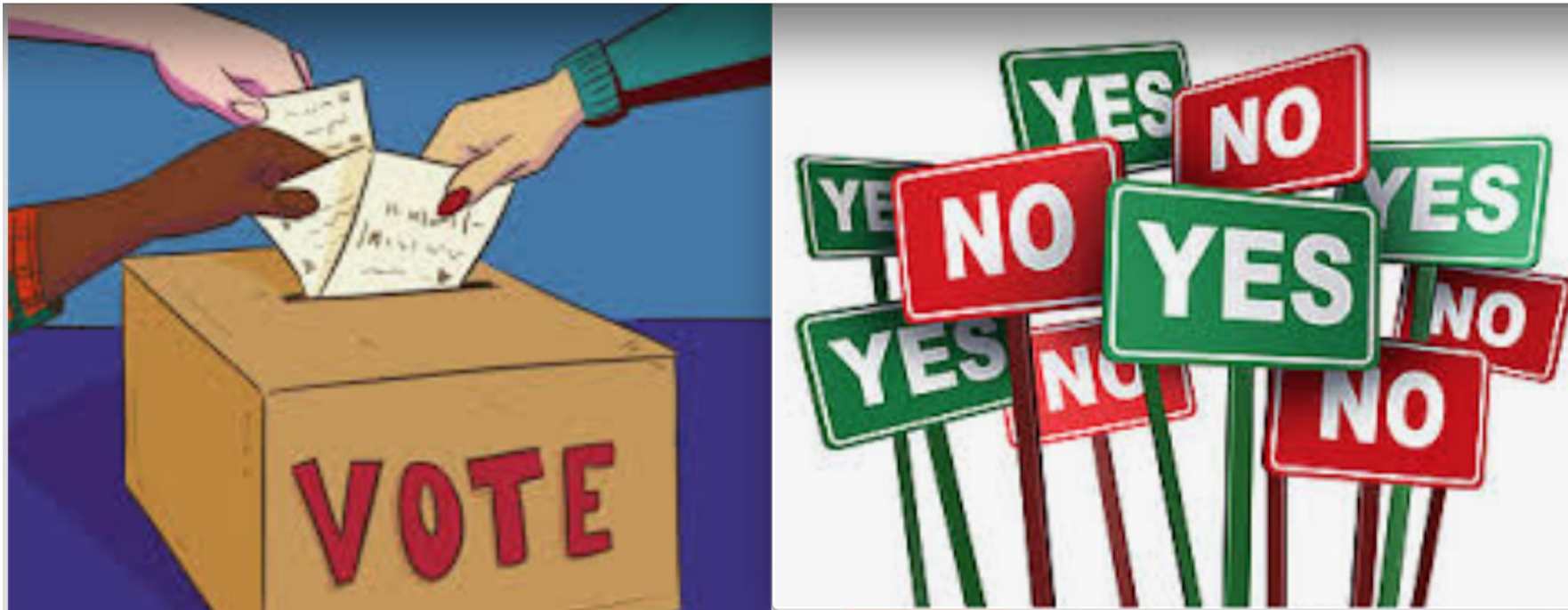
Vad skulle hända om den fysiska platsen brann eller plötsligt inte fanns?

Människorna gör platsen
En kreativ arena
Vill du göra något?
Kör - bara gör!

Överdemonstrering eller: "ett nej väger lika tungt som 10 ja"

Här börjar jag med att prata om styrelsen. För löser man det så bör det fortsätta med samma känsla i resten av föreningen.

Jag upplever att rädslan för att någon ska bli upprörd, arg, sur eller ledsen förlamar. Att det kan hindra engagemang, pepp, nya idéer eller förslag. Detta måste vi ändra på. Det är nu trendigt att säga JA! , vi provar!

Det finns inga misslyckande i bukten.
Bara bra bränn!

Alla kan - man ska bara lära sig!

ÖVERDEMOKRATISERING

Eller: ”de långa processerna som dödar engagemang och där ett nej väger lika tungt som 10 ja”.

Här handlar det om styrelsen och beslutsprocesserna. Som exempel: En medlem har en idé om att möblera om en lokal för att kunna ha gemensamma filmkvällar. För att detta ska vara möjligt behöver det tas upp med styrelsen som ska träffas om en månad. I styrelsen finns det någon som inte riktigt förstår varför och tycker att det är bra som det är nu. I slutänden hinner initiativtagaren tappa lusten och idén rinner ut i sanden. Här finns det många gånger en rädsla för att någon ska bli upprörd, arg, sur eller ledsen, vilket förlamar hela arbetet. **Denna rädsla kan hindra engagemang, pepp, nya idéer eller förslag.** Detta måste vi ändra på.

Hur kan vi göra det då? Om vi jämför med en affärsmodell där man har en vision och mål att luta sig emot, så bör man börja med att föreningens mål och syfte är glasklart för alla medlemmar. Kan man affärsmodellen blir man tryggare med besluten och kan skapa enklare former för att engagera sig. Driver en arbetsgrupp en kaféverksamhet som bidrar med både sammanhang och pengar till bykassan, kan det inte förväntas att varje inköp ska stämmas av med en styrelse. Arbetet blir då för tungrott för att bli roligt. **Istället behöver man hitta strukturer där beslut kan tas på ett enklare sätt och kanske öppna upp för egna initiativ.** Det kan handla om att våga chansa lite på inköp under tusenlappen. Kanske spontan-köpa ett pingisbord på Marketplace, eller köpa in tjugo extra bröd till kafét. Eller att det är OK att möblera om en oanvänd lokal för att hitta nya syften för den. Ett sätt för en snabbare kommunikation inom styrelsen kan vara att använda sig av de nya kommunikationssätt som finns där man kan vara flera i samma grupp, som tex messenger, whats app eller supertext. Där kan man skriva sitt förslag och snabbt få ett JA eller tummen upp och så kör man, i stället för att vänta in ett styrelsemöte för småsaker.

Rädsla för att göra fel riskerar annars att leda till att både engagemang och drömmar dödas.

Föryngring – Hur fånga nästa generationers pepp? För den finns!

Heimbygdametoden - En förändringsprocess för föryngring.

FÖRYNGRING

Se över hur ni bjuder in unga, man kan inte förvänta sig att de ska vara pepp på samma saker som den tidigare generationen. Många unga tänker "What's in it for me?". Inte som i pengar, utan som i hur berör detta mig? Hur känner jag mig delaktig? Vad är innehållet och syftet?

Ställa er frågan om varför man ska engagera sig? Vad får man ut av det? Fråga också ungdomarna själva: vad vill de ha? **Våga släpp lokaler eller fysiska platser fria och stötta nya initiativ som kan innebära en morot att engagera sig.**

*”Vi måste få fler att engagera sig”,
”Vi måste få med fler unga”,
”Vi måste få in nytt folk i styrelsen”.*

Citaten ovan är vanligt förekommande inom det svenska föreningslivet sedan en lång tid tillbaka. Inom hembygdsrörelsen började det pratas om förnyingsarbete redan för femtio år sedan och för många är det ett välbekant mantra att ingen längre vill engagera sig. Men är det sant? Nej, inte riktigt. Enligt de återkommande studier som görs på det ideella engagemanget i Sverige så har det legat på samma nivå de senaste tjugo åren. Enligt Ungdomsbarometerns återkommande rapporter om unga så är det många som vill engagera sig men antingen så vet de inte var eller så känner de sig inte välkomna.

Bakgrund: Det började med Så blir vi yngre

Mellan åren 2015–2018 genomförde Heimbygda, Jämtland Härjedalens hembygdsförbund, ett förnyingsprojekt för länets hembygdsföreningar. Projektet startade med fokus på att få med fler barn och unga, ett fokus som dock snart förflyttades.

För det som snabbt blev tydligt var att problemet inte handlade om de unga, utan om föreningarnas svårigheter att nå dem och med att nå ut med sin verksamhet. Problemet handlade alltså om kommunikation, om intern kultur, inkludering och föreningsstruktur. Så vi ändrade fokus och påbörjade istället ett omfattande och djupgående processarbete med oss själva, som engagerade och som föreningar.

Heimbygdametoden

En förändringsprocess
för föryngring

 Sveriges
hembygdsförbund

SOCIALA MEDIER, PR, HEMSIDOR ETC

Här behöver många föreningar ta sig en funderare och eventuellt göra en satsning. **Det är inte säkert att alla ska göra förändringar men man MÅSTE göra aktiva val och förstå vad det är man till exempel inte gör.** Har man inget svar på varför man inte nyttjar de olika kanalerna för att bättre nå ut, eller låter Facebook-kontot skötas av någon som inte förstår hur plattformen fungerar och / eller inte är intresserad av att uppdatera den, då kan man behöva göra en förändring. Detta är ju egentligen ett mycket enkelt sätt att nå ut och att få berätta om sig själv. Veldig få föreningar har Instagram eller en plan för sociala medier. Man har generellt inte bestämt sig för vem man kommunicerar med var.

**Övrigt engagemang bland medlemmar.
Ska styrelsen verkligen grädda alla våfflor?**

Rena affärsmässiga tankar gentemot besöksnäring

AFFÄRSMÄSSIGHET

Hur blir föreningen mer affärsmässig? **Börja med att se värdet av det man sitter på och utvärdera vilket erbjudandet man faktiskt har. Nästa steg är att våga ta betalt av folk utifrån det, för att i stället kunna ge medlemmarna en rabatt.**

Om man har ambitioner, vill framåt och vill avlasta det ideella kapitalet bör man sätta sig och kika lite mer ingående på verksamhet, budget etc. och göra en form av affärsplan. Om man får in lite mer pengar, vad kan föreningen göra med dom? Köpa någon tjänst för att avlasta en operativ styrelse (ex. städ) eller anställa någon i föreningen som gärna gör sånt? Utveckla, investera eller skapa buffert. Våga se över priser och avans på fika. Det är vanligt för ideell kaféverksamhet att det är besökare / kunder som vinner på prissättningen, inte föreningen och inte hembygdsgården. På sikt kanske det innebär att det inte finns något kafé kvar för besökare att besöka i framtiden. Skulle dom veta det betalar dom nog gärna en 10:a extra för fika idag!

FLER TIPS:

- **Bryt ned engagemanget till enstaka större aktiviteter, där man gör något en gång och sedan är det slut.** Många gånger kan det kännas lättare att engagera sig och arbeta hårt en dag, i stället för ett långsiktigt engagemang. På så vis kommer människor träffas och närma sig föreningen och därigenom bygga ett större intresse för verksamheten.
- Finns det kapital? **Våga använda pengar så att det händer saker och våga ifrågasätta varför man sparar.** Ibland behöver man spara men ibland kan räddningen vara att nyttja pengarna så att det händer saker och det uppstår utveckling.
- **En heltidsanställd fastighetsskötare för flera föreningar**
Många sliter med att hinna med underhåll av byggnader, ta hand om gnisslande dörrar, små läckande rör, att ligga steget före och byta innan det blir större skador etc. Tänk om man kunde dela på en fastighetsskötare som tar ett helhetsgrepp? Som gör en total översyn och en 3-årsplan på vad som behöver fixas och dessutom kan göra större inköp kostnadseffektivt åt alla föreningar. När det är större jobb kan den samla ihop medlemmar och sommarjobbare och styra upp arbetsdag/ar där man effektivt löser det som behöver göras. Går många föreningar ihop kanske det i slutänden inte handlar om så många kronor per förening.

SLAKTA EN HEMBYGDS- GÅRD

ÖSTERSUNDS
KOMMUN
STAAREN TJIELTE

